

Handbok

-om skolans roll och möjligheter för
barn som anhöriga

Nationell konferens Barn som anhöriga

14-15 okt 2013, Uppsala

Nicklas Kartengren / nicklas.kartengren@mac.com

www.junis.org

Policy och praktik i skolan

av Tobias Elgan och Håkan Leifman, STAD 2010

För att undersöka i vilken omfattning skolor har en skriftlig policy som berör detta problem, vilka åtgärder som vidtas när detta problem uppmärksammas, samt huruvida och i vilken omfattning skolor identifierar dessa elever, har en enkät skickats ut till totalt 443 gymnasie- och grundskolor med verksamhet för skolår 7-9.

Resultaten presenterades den 2 september i Stockholm och i tidskriften **Health Policy** hösten 2010.

DRUGSMART
Vi vet för mycket.

Policy och praktik i skolan

- ◆ Totalt har 294 respondenter svarat på enkäten, motsvarande en svarsfrekvens på 66%.
- ◆ En dryg tredjedel av respondenterna har medverkat i fortbildning kring barn i missbruksmiljö
- ◆ En tredjedel av de svarande skolorna har en skriftlig policy
- ◆ Nästan tre fjärdedelar av skolorna har identifierat barn med denna problematik

DRUGSMART
Vi vet för mycket.

Policy och praktik i skolan

- ◆ Av resultaten framgår även att många respondenter är medvetna om problemets utbredning men understryker svårigheter i att identifiera dessa barn.
- ◆ Dessutom känner sig många respondenter inte trygga i rollen av att behöva konfrontera elever och inte minst deras föräldrar.
- ◆ Många respondenter är av uppfattningen att de själva, och skolpersonal i allmänhet, behöver fortbildning i ämnet.

DRUGSMART
Vi vet för mycket.

Handbok

-om skolans roll och möjligheter för
barn som anhöriga

- **Författare** Nicklas Kartengren
och Marit Larsdotter
- **Metodutvecklare** Nicklas
Kartengren
- **Projektledare** Anna Carlsson
Cheikh IOGT-NTOs Juniorförbund
- **Med ekonomisk stöd av**
Statens Folkhälsoinstitutet

Handbok

-om skolans roll och möjligheter för
barn som anhöriga

- **JUNIS** fick medel av FHI (2012) för att utveckla en handbok för skolor att arbeta med Barn i familjer med missbruk i synnerhet...
- **Nationellt kompetenscentrum anhöriga** bedriver ett utvecklingsarbete (2012-2014) kring Barn som anhöriga...
- **Socialstyrelsen** har tagit fram ett faktamaterial om Barn som anhöriga (2013) och ett version riktad till förskola och skola kommer ut 2014...
- **Skolverket** genomför (2012-2015) insatser för en förstärkt elevhälsa där bl a fortbildningsinsatser om Barn som anhöriga ingår...

Handbok

-om skolans roll och möjligheter för barn som anhöriga

- *En praktisk manual för skolan.*
- *Ge kunskap och handfasta tips.*
- *Hur skolan kan arbeta strukturerat med att uppmärksamma och vid behov ge barn som anhöriga stöd och råd.*
- *Testas i skolor och färdigställs med dessa pilotskolors synpunkter och erfarenheter.*

Olika svårigheter men ändå mycket gemensamt

- Oro
- Familjehemligheter
- Tystnad och obesvarade frågor
- Ansvar
- Skuld
- Skam
- Föräldrars tillgänglighet
- Familjeklimat
- Vardag
- Oförutsägbarhet
- Flera svårigheter samtidigt

Yttre ramar, styrdokument

- socialtjänstlagen
- skollagen
- hälso- och sjukvårdslagen
- skolans handlingsplaner
- kommunens styrdokument

Vilket behov av stöd finns?

- I första hand är det givetvis grundläggande att minska eller eliminera de riskfaktorer som är möjliga att påverka – som våld, föräldrars missbruk/beroende och psykiska ohälsa, konflikter i familjen etc.
- **Viktiga riskfaktorer:**
föräldraförmågan, familjeklimatet och föräldrarnas psykiska hälsa.
- **Viktiga skyddsfaktorer:**
Omgivningens stöd, förälder, andra vuxna, nätverk.

Handbokens olika delar

1. Fakta om barn i familjer med missbruk och barn som anhöriga.
2. Om yttre ramar, lagstiftning, styrdokument, måldokument, anmälningsplikt mm och rutiner på skolan/kommunen.
3. Skolans roll och möjligheter för barn som anhöriga.
4. En inblick i förebyggande arbete och vilka stödmetoder som finns. Fokus på risk- och skyddsfaktorer.
5. Om hur man skapar och implementerar en policy.
6. En utkast till policy skrivs ner och en handlingsplan görs.

